

Dôverné!

Podľa hlásenia Veliteľstva četnickeho oddelenia v Prešove sú v Prešove a v okolí už dlhší čas húževnato rozširované správy, že medzi vládou poľskou a maďarskou, ako aj ústrednou vládou česko-slovenskou bola zjednaná dohoda, že Karpatská Ukrajina a celé východné Slovensko až po Prešov pripadnú k Maďarsku a čiastočne k Poľsku. Odovzdanie tohto územia Maďarom a Poliakom malo byť prevedené do 10. marca 1939. Termín bol však predĺžený o 4 – 6 týždňov.

Štátni zamestnanci českej národnosti na Karpatskej Ukrajine dostali už pokyn, aby sa sťahovali.

Ďalej je tajne rozširovaná správa, že niektoré štátne podniky v Prešove (solivar, štátna tlačiareň atď.) dostali tiež pokyn, aby sa pripravili k vysťahovaniu.

Odovzdanie uvedeného územia Maďarsku a Poľsku má sa pripraviť bez všetkého rozruchu a nenápadne tak, aby sa o tom nedozvedela HG¹.

Je zrejme, že tieto správy zámerne rozširuje poľská a maďarská propaganda. Nakoľko sa však tejto propagande zo strany česko-slovenských úradov nečelí, slovenská tlač, úrad propagandy a iné inštitúcie na tieto správy vôbec nereagujú, ich nedementujú, ani iným spôsobom sa nesnažia verejnosť ukludniť, zavládla neistota z budúcnosti nielen medzi civilným obyvateľstvom, ale už aj medzi štátnymi zamestnancami.

Četníctvo sa snaží obnoviť dôveru obyvateľstva k vláde a k úradom, je však treba, aby aj úrady vyvíjali v tomto smere určitú činnosť a potierali nepriateľskú propagandu.

Rozširovateľov znekludňujúcich správ sa nepodarilo dosiaľ zistiť, lebo ide o propagandu tajnú a nikto rozširovateľov a agitátorov neprezdá.

Krajinský veliteľ četníctva:
podplukovník Ištók, v. r.

SNA, KÚ, kart. 298, č. 15 589. Odpis, strojopis.

¹ Hlínkova garda.

24. február 1939. Budapešť.

Správa česko-slovenského vyslanca M. Kobra o rozhovore s regentom Maďarska M. Horthym a s maďarským ministrom zahraničných vecí I. Csákyom o aktuálnych zahraničnopolitických otázkach.

Tajné!

Po včerejši hostině na budínském hradě, pořádané jako každoročně na počest diplomatického sboru, měl jsem delší rozhovor s říšským správcem, jenž se vyznamenával skutečnou srdečností a upřímností. Mohu říci, že nikdy ještě se mnou Horthy nehovořil o politických otázkách s takovou podrobností a otevřeností.

Celým jeho rozkladem se táhlo jako červená nit přesvědčení, že by bylo nyní velmi snadné dorozumění mezi maďarskou a ústřední česko-slovenskou vládou, nebýti různých odstředivých a těžko kontrolovatelných počínů autonomní vlády Slovenské krajiny a vlády Podkarpatské Ukrajiny. Způsob psaní pražského tisku inspirovaného ústřední vládou je dle slov říšského správce naprosto korektní vůči Maďarsku, liší se však podstatně od tónu, který odeznívá v poslední době z tisku inspirovaného vládou slovenskou. Odvětil jsem, že si právě v prvních dobách po uznání autonomní vlády v Bratislavě nemohli Maďaři stěžovati, ježto slovenský tisk mluvil skoro výhradně o bratrských pocitech Slováků vůči nim. Nastala-li od té doby změna v chování a pocitech Slováků vůči Maďarům, která snad se projevuje tu i tam způsobem poněkud příliš ostrým, stalo se to výhradně vinou samých Maďarů a pro přehmaty, k nimž došlo v době obsazení a v důsledku incidentu v Šuranech¹. Na to ovšem Horthy odpověděl stereotypním tvrzením o služebních předpisech a postupu maďarských četníků, kteří jsou zvyklí potlačiti energicky a v zárodku každý odpor lidu proti nim.

Ostatně bylo na Horthym vidno, že si je vědom důsledků šuranského krveproliti, které rázem ztlumilo přátelské pocity Slováků k Maďarům a mělo za následek, že nejen zmizela jistá nedůvěra mezi Bratislavou a Prahou a nastalo zlepšení poměru mezi Čechy a Slováky, nýbrž že učiněn naráz konec posledním zbytkům maďarofilské orientace některých Slováků.

Tím způsobem přišla řeč na pohraniční incidenty vůbec. Horthy je ovšem přesvědčen, že iniciativa vyšla skoro výhradně s naší strany a že činnosti ozbrojených tlup (szabadcsapatok) byla učiněna přítrž již v době předvánoční. Byl jsem nucen odporovati velmi důrazně tomuto názoru, pocházejícímu patrně ze zpráv vojenských velitelů na různých úsecích. Čelil jsem jeho mínění, že nepravdělným četám těchto dobrovolců byl záhy znemožněn přístup k demarkační čáře a její přestupování na různých úsecích a citoval zejména informaci podanou o přepadu česko-slovenského území těmito lidmi, který dokonce ohrožoval životy mnichů basilánského kláštera v Podmonastýru. Horthy se velmi rozhorlil a prohodil, že k tomuto incidentu mohlo jen dojiti za jeho nepřítomnosti (byl totiž tehdy na honě v Německu). Poukázal jsem na psychologické rozpoložení mysli našeho vojska, jehož velitelé ode dne nového rozhraničení si byli přirozeně vědomi toho, že jde o definitivní rozhodnutí, na němž ani další oběti lidských životů ničeho nezmění, kdežto právě naopak na maďarské straně se jevílo úsilí o další změnu hraniční čáry ve prospěch Maďarska, které se pak projevovalo v iniciativní činnosti a útočnosti nepravdělných čet a mělo za následek jen zbytečné prolévání krve.

Horthy mi po té tvrdil, že Podkarpatská Ukrajina je pro Maďary „životní otázkou“. Nechce interpretovati tento výrok v tom smyslu, jakoby se říšský správce hlásil k politice, která sleduje vytvoření společné hranice s Polskem připojením tohto území k Maďarsku. Poznamenal jsem jen, že by pro nás byla jakákoli odchylka od ethnografického principu, který rozhodl vůbec o novém teritoriálním rozhraničení obou zemí, nepřijatelnou. Horthy však odůvodňoval svoje stanovisko výhradně horopisnými a vodopisnými poměry na Podkarpatské Ukrajině. Tvrdil, že celá oblast řeky Tisy závisí od těchto poměrů a že by překotné kácení lesů mohlo míti v zápětí buď vysoušení pramenů, které napájějí Tisu, či naopak rozvodnění této řeky, které by mohlo přivoditi katastrofu na „dolní zemi“. V těchto slovech se zračila především nedůvěra vůči postupu autonomní vlády v Chustu a obava, aby lesní úřady nezapočaly politiku nesvědomitého vykořisťování lesního bohatství této krajiny. Upokojil jsem jej sdělením, že až dosud Maďaři neměli nejmenšího důvodu k stížnosti v této příčině, že mezi česko-slovenskými a maďarskými odborníky byly občas vedeny porady o kácení lesu a o vodoprávních poměrech na horní Tise a dodal jsem též, že není příčiny k domněnce, že by se na dosavadním postupu v této otázce něco změnilo. Řekl jsem říšskému správci, že nám je sice Podkarpatská Ukrajina finančním břemenem, že však máme vůči této krajině morální závazky a že –

krom toho – znamená pro nás volné a přímé spojení s evropským Východem. Na to minil Horthy, že budoucí přátelství s Maďarskem nám bude nejlepší zárukou tohto volného spojení.

Při této příležitosti jsem hovořil i s hrabětem Csákym, který v těchto dnech – snad už dnes – podepíše se zástupci tří velmocí, které jsou členy paktu proti Kominterně,² protokol v 10 exemplářích, kterým maďarská vláda se stává členem této skupiny.

Z řeči zahraničního ministra jsem soudil, že přístup Maďarska k tomuto paktu by mohl znamenati něco více než se všeobecně dává na srozuměnou, alespoň v oficiálních projevech, v nichž se totiž zdůrazňuje především jen morální solidarita Maďarska s každým úsilím na obranu proti III. internacionale a komunismu. Dle řeči Csákyho prý přikládají velmocí, které pakt vytvořili, maďarské účasti značnou důležitost. Ve spojitosti s tímto sdělením mi mluvil zahraniční minist – což je symptomatické – o dalším vybudování maďarské branné moci a zvětšení výzbroje armády a dodal, že za 8 – 9 měsíců bude tato armáda tak dokonale vyzbrojena a připravena, že s ní bude dlužno počítati jako se seriosním mocenským faktorem. Naskýtá se tu opět otázka, jaká úloha by tedy maďarské armádě připadla v případě evropského konfliktu, do něhož by bylo Maďarsko bezpochyby vtaženo; svými velmocenskými přáteli; neboť tvrzení, že úlohou jeho armády má být záruka neutrality, se mi zdá být dosti pochybným. Csáky dokonce dodal, že by vláda ráda zakoupila část česko-slovenské výzbroje, kterou Česko-Slovensko odprodává v důsledku stanovené restrikce naší armády, že však těžká děla ráže 30.5 cm byla odstoupena III. říši a že hlavně na nich by mělo Maďarsko zájem (?).

Dle tvrzení zahraničního ministra je nová vláda za předsednictví hraběte Telekiho³ definitivním řešením a dlužno se na ni dívati jako na vládu trvalou. Hrabě Csáky předvidá, že Teleki zůstane v čele jejím po dobu několika let, „ačli nedojde k válečnému konfliktu v Evropě“.

Na nějaké přetvoření vlády a utvoření vlády liberálně-konzervativního bloku s Bethlenem, Sztranyavszkym, Eckhardtem a Károlyim se vůbec už nepomýšlí, za to prý – a to mi Csáky výslovně potvrdil – má nový ministerský předseda v kapse zmocnění k rozpuštění sněmoven. Nové volby by byly vypsány a provedeny dle nového volebního zákona s tím, že by mandáty bývalých poslanců z odstoupených území byly „de facto“ uznány.

Proti Szüllömu je Csáky stále ještě nesmírně popuzen pro jeho řečnický výkon z 5. t. m.⁴ Dodávám, že právě v těchto chvílích provádí policie „raid“ v místnostech maďarského šipového kříže v blízkosti vyslanectví, který má patrně za účel důkladnou prohlídku všech spisů, tiskopisů atd.

Csáky se mi zmínil o návštěvě hraběte Ciana ve Varšavě⁵, která se v těchto dnech uskutečňuje. Maďarský zahraniční ministr mi při té příležitosti tvrdil s nápadným důrazem, že účelem této návštěvy není nic jiného než nová manifestace italsko-polského přátelství. Tomuto sdělení prý Csáky naprosto věří, ježto je Ciano státníkem, který vše upřímně řekne a ničeho nezatajuje. Je ovšem nápadno, že právě v těchto dnech se odtud vzdálil polský vyslanec Orlowski, který prý dli v Polsku, „na venkově“ a nebyl přítomen včerejší hostině u říšského správce. Není tedy pochyby, že se účastní, alespoň v zákulisí, porad mezi Cianem a Beckem.

Otázka Podkarpatské Ukrajiny a jejího eventuálního spojení s Maďarskem je stále ještě předmětem kombinací a úvah, a to nejen v Budapešti a ve Varšavě, nýbrž dokonce i v Berlíně. Výsledky porad mezi Cianem a Beckem budou tedy dojistu ukazovatelem eventuálního nového stádia, do něhož tato otázka vstupuje.

Vyslanec:
Miloš Kobr

AMZV ČR, KV, kart. 46, f.: Jednání s Maďarskem 1939. Originál, strojopis.

¹ Pozri dok. č. 92.

² Pozri dok. č. 106, pozn. č. 2.

³ Nová Teleckého vláda nastúpila 16. 2. 1939.

⁴ Pozri dok. č. 144.

⁵ Návšteva grófa G. Ciana sa vo Varšave uskutočnila 25. 2. 1939.

159

24. február 1939, Praha.

Záznam z expozé zástupcu ministra zahraničných vecí I. Krna pre novinárov o aktuálnych zahraničnopolitických otázkach a vzťahoch Česko-Slovenska so susednými štátmi.

Záznam

Zahraniční politika: Linie naší zahraniční politiky je jasná a pevná. Všichni naši političtí činitelé shodují se na její směrnicí, jak to bylo vidět z projevu pana ministerského předsedy Berana, ministra Chvalkovského, ministra Černého a ministerského předsedy Tisy. Chceme se chránit každého velikášství, chceme se starat jen o sebe a vyvíjet skromnou mezinárodní politiku, která by se především starala o vytvoření dobrého poměru ke všem sousedům. Proto nemáme žádného zájmu vměšovat se jakýmkoliv způsobem do komplikací mocenských zájmů v Evropě.

Práce likvidační, vzniklé z cese území, nejsou ještě skončeny.

S Německem jednáme o otázku státního občanství a opce. V otázce opční byl německé vládě učiněn návrh na prodloužení opční lhůty do 29. června 1939, neboť na obou stranách přípravné práce k původnímu datu opce 29. března nejsou dosti pokročilé. Nechceme radit našim soukmenovcům pro koho mají optovat, poněvadž by to mohlo znamenat vměšování, ale nezpronevěří se svému národu Čech nebo Slovák, neoptuje-li pro Česko-Slovensko a zůstane-li na svém původním místě. Náš zájem jest, aby opce probíhala a byla vyřešena k jejich vzájemnému sblížení. Cese území je velmi komplikovaný problém, neboť teritorium ceduje se z aktivity i pasivity. Jedná se též o závody, pojištění, pozemkovou reformu, o komplex všech možných otázek, které s touto cescí souvisejí. To vše vyžaduje času, ale jak na naši tak na německé straně je dobrá vůle po brzkém a hladkém vyřešení této otázky. Německo nemá snahu vyvlastnit obyvatelstvo české národnosti na odstoupeném území i když má své odlišné stanovisko k naší pozemkové reformě, která byla určena ke kolonizaci. Velmi dobře by působilo ke sblížení našeho státu s Německem, kdyby zdejší tisk kladně reagoval na každý náznak z německé strany po dobré spolupráci s Česko-Slovenskem. V této souvislosti je zajímavé povšimnout si prohlášení Konráda Henleina na sjezdu zemského sudetského Svazu pro péči o turistické útluky mládeže v Opavě o sblížení české a německé mládeže. Předpokladem našeho poměru k Německu je především náš vztah k německé menšině uvnitř našeho státu. Jednání s poslancem Kundtem vede k dobrým výsledkům a tím se i vyjasňuje naše spolupráce s Německou říší.

Vedle Německa a sousedů chceme být v dobrém poměru k Itálii. Máme sice méně styčných bodů s touto mocností než s Německem, ale musíme mít dobré styky s druhou mocí osy. Víťame cestu hraběte Ciana do Varšavy¹, chápeme a připojujeme se ke snaze států osy, aby poměry ve střed-